

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ
КОСІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОГО ТА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Методичні вказівки ескізування на тему:

**Тенденції образно-пластичної мови у творах декоративного мистецтва,
вирішення концепції художньої ідеї.**

Ступінь вищої освіти «Магістр»
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність 023 «Образотворче
мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»
Спеціалізація «Художній метал»

2024 р.

Розробник: Попенюк В.М., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри «Декоративне мистецтво».

Методичні вказівки до ескізування на тему:

Тенденції образно-пластичної мови у творах декоративного мистецтва, вирішення концепції художньої ідеї.

розглянуті на засіданні кафедри «Декоративно мистецтва».

Рецензент _____

Протокол від „____ ” _____ 2024 року № _____

Завідувач кафедри _____ . Щербина Н.М. кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри «Декоративне мистецтво».

ЗМІСТ

1. Вступ _____	3
2. Анотація _____	6
3. Передумови виконання самостійної роботи _____	7
4. Перелік рекомендованих напрямів проектування _____	7
5. Методика ескізування _____	8
6. Структура роботи _____	10
7. Рекомендована література _____	11
8. Ілюстративний матеріал _____	12

ВСТУП

Формування творчо розвиненої особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, одне із важливих завдань. Особливо це актуально у підготовці майбутніх фахівців художнього профілю, професійна діяльність яких пов'язана з декоративно-прикладним мистецтвом, зокрема із проектуванням і виготовленням виробів, які мають утилітарну та художню цінність. Зазначимо, що творча діяльність студентів збігається з естетичною під час якої вони вчаться концентрувати творчу енергію на предметі своєї діяльності, досліджувати об'єктивні якості художніх виробів, співвідносити їх з можливостями задоволення людських потреб, знаходити неординарні творчі варіанти створення проектів, добирати відповідні технології їх виготовлення в матеріалі, відчувати задоволення від результатів своєї діяльності. Художня творчість, як зазначено у довіднику естетичного виховання, це своєрідна модель людської творчості взагалі. А отже, неможливо сформувати творчу особистість фахівця художнього профілю, не розвинувши у нього якості естетичного суб'єкта. Адже естетична культура є однією з передумов професійної діяльності, і результатом творчо-художньої активності. Естетичне виховання майбутніх фахівців художнього профілю засобами декоративно-прикладного мистецтва дає можливість зрозуміти не тільки зміст, але й форму художніх творів, орієнтуватися у стилєвих та історичних особливостях їх створення. Пріоритет естетичних ідеалів над утилітарно-меркантильними цінностями та інтересами особистості як активного і вольового суб'єкта, здатного до самостійного удосконалення художньої майстерності; первинність національної культури у підготовці фахівців художнього профілю; урахування особливостей народного мистецтва у змісті професійно-художньої освіти визначено як провідні концептуальні положення професійної підготовки майбутніх фахівців декоративно-прикладної творчості, зорієнтованої на проектування й виготовлення різних видів художніх виробів [7].

Значення кольорової психології дуже важливе в мистецтві. Колір – це мова, яка може передавати повідомлення такі ж потужні, як ті, що передаються зображеннями та шрифтами. Один колір буде завжди пов'язаний з емоцією, котра може передати образно-символічне наповнення твору. Сприйняття кольору зазвичай формується думками й спогадами – асоціаціями – зв'язками, які виникають уявно між кольором і сприйняттями предметів, явищ, на основі “ознак” подібності або відмінності. Наприклад, однозначними є фізичні

асоціації – вагові, температурні, фактурні, акустичні, просторові. Сьогодні колір – ще й соціологічний чинник, визначає настрої суспільства, які формуються економікою, політикою, екологією, наукою, мистецтвом. Аналізуючи суспільні настрої, прогнозисти пропонують напрями моди, узалежненої, перш за все, концепціями кольорів, новими матеріалами й технологіями. З кожним кроком пізнання, через творче переживання, розкривається значущість і виразна привабливість феномену кольору.

Звертаючись до орнаментальних мотивів, увагу приділяють частіше саме окремим мотивам та їхнім сполукам, хоча структура мотивів, а також спосіб їх поєднання у комплекс заслуговують не меншої уваги. Адже він може містити інформацію про те, яким чином формувалася семантика такого зображення і самого комплексу як інформативно-семантичної структури. Мотив може визначатися формою елементів, знаків, конкретизованих зображень, що утворюють орнамент, або особливостями побудови - пропорціями, ритмом, типом симетрії. Структуроутворюючі принципи мотиву тісно пов'язані з поняттям композиції як замкненої структури, з фіксованими, пов'язаними єдністю змісту компонентами [4], а, отже, із загальною структурою всього орнаменту та із системою зв'язків, що його формує. Важливість такого структурного поділу пояснюється тим, що при оцінюванні орнаменту, як правило, керуються трьома критеріями: 1) побудовою орнаментальної композиції та співвідношенням її частин; 2) смисловим змістом орнаменту; 3) чуттєвим його сприйняттям. Найінформативнішими характеристиками орнаменту вважають технічні прийоми виконання, склад і особливості мотивів, композиційні прийоми.

Одним із найхарактерніших для орнаменту засобів художньої виразності вважають стилізацію - декоративне узагальнення зображень реальних форм. Разом із ритмом вони створюють загальну композицію орнаментального малюнка, надаючи йому упорядкованості. Певним чином упорядковані елементи є першоосовою орнаменту. Так, не кожен знак або напис має художню форму, але певним чином впорядковані знаки, в тому числі письмові літери, можуть набути орнаментальних рис. Важлива характеристика орнаменту - він виступає як своєрідний засіб організації простору в чітко організовану структуру: «орнамент не створює свого відособленого художнього світу, ... він членує аморфне, що не має зримої структури, встановлює масштаб, систему візуального відліку» [8].

Сьогодні ковальство є дуже популярним в оздобленні приватних екстер'єрів, а також в використовується в сакральній архітектурі та громадських спорудах. Зокрема цінується ручне ковальство, де

використовується праця талановитих майстрів-художників роботи яких отримують статус художніх витворів декоративно-прикладного мистецтва.

Огорожі різних видів допомагають захистити споруду від вандалізму, а також покращують зовнішній вигляд об'єкта, роблячи акцент на стильному і сучасному дизайні. До даного різновиду виробів можна віднести решітки, ворота, паркани. Ковані вироби, які застосовуються в екстер'єрному середовищі : перила , піддашки, лавочки , світильники різного призначення, мангали, балконні решітки, альтанки, рекламні вивіски та інші вироби. Ковані елементи, які можуть використовуватися для оформлення дверних конструкцій: дверні ручки, різні накладки. Ковані завіси, канделябри, підвазонники, свічники , люстри, бра, ковані меблі, вішаки, підставки, елементи декору та інше – такі вироби дозволяють створити індивідуальні дизайнерські рішення для кожного інтер'єру.

Ювелірне мистецтво – одне з давніх і широко поширених видів декоративно – прикладного мистецтва. Ювелірні вироби за призначенням ділять на групи: до предметів особистих прикрас відносять сережки, кільця, буси, браслети, кулони, медальйони, ланцюжки, кольє; до предметів туалету відносять пудрениці, затиски для краваток, дзеркала в оправі, скриньки, флакони для парфумів, і інші; предмети сервіровки призначені для оформлення стола. До них відносяться посуд і прилади, виконаний з дорогоцінних металів. Вироби випускаються у вигляді окремих предметів, у вигляді сервізів і приладдя; у асортимент предметів для прикраси інтер'єра входять скульптури малих форм, настінні прикраси, вази , скриньки; до приналежності для годинників відносять браслети, бортові ланцюжки, ремені для годинників, оправы. Бортові ланцюжки призначені для кріплення кишенькових годин до борта жилета. Довжина бортових ланцюжків - 300 мм; сувеніри - вироби, що відображають національні або регіональні особливості культури, а також пам'ятні дати, досягнення у спорті і інші.

АНОТАЦІЯ

Мета: Самостійна робота з удосконалення відчуття взаємодії матеріалу і простору, пластичної мови, врахування функційності, цілісності та художньої вартості під час створення ансамблю виробів, пошук нових шляхів розвитку художньої виразності через виявлення індивідуального пластичного почерку й особистих мистецьких вподобань студента. Під час виконання самостійної роботи студент повинен

Знати:

1. Роль і місце декоративно-ужиткового мистецтва в культурному житті України.
2. Історичний процес розвитку металірства як складової декоративно-прикладного мистецтва в розвитку загальнонаціональної культури.
3. Вимоги до художньої та технологічної якості творів.

Вміти:

1. Самостійно передати композицію та мистецьку ідею у ескізах або начерках, згідно з власною художньо-творчою уявою, мистецьким баченням, через художньо-образну мову створити загальну концепцію твору.
2. Обґрунтовувати вибір напрямку творчої ідеї та формулювати концепцію проектування.
3. Використовувати мистецьку спадщину для створення нових композицій. Образно мислити при створенні концепції творчої ідеї.
4. Гармонійно поєднувати колір, пропорції, форму з середовищем, послідовно проводити проектну роботу, створювати цілісні за сприйняттям композиції з введенням психологічно-образного навантаження а також за допомогою фактури, пластичних якостей металу, створювати асоціативно-пластичний образ, досягати художньої виразності твору.
5. Конструювати декоративно-вжиткові вироби за допомогою законів ергономіки, під час проектування ансамблю декоративно-вжиткових виробів, досягати стилістичної єдності у формотворенні та декоруванні, гармонії декоративної та ужиткової функції.
6. На базі набутих знань самостійно розв'язувати творче завдання, засобами проектної графіки професійно відображати художні, технологічні особливості майбутнього твору.

ПЕРЕДУМОВИ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

За ходом самостійної роботи потрібно визначити найсуттєвіше – ідею, без чого неможливо передати характерні риси у композиції. Головне у виконанні завдання – це вираження суті побудови форми і характеру та детальної розробки ідеї. Створенню концепції декоративно-вжиткового предмета чи ансамблю предметів передують визначення напряму творчої діяльності, знання асортименту предметів та їх застосування. Необхідно виконати огляд літератури за темою майбутнього твору, ілюстративного матеріалу, інтернет – ресурсів, простежити вже створені аналоги, стилістику їх вирішення у творчому доробку митців. Важливо виконати огляд історично-трансформаційних інтерпретацій конкретного виробу чи ансамблю в часовому розрізі (мистецькі стилі). Невід’ємною складовою створення творів декоративно-вжиткового призначення виступає ергономіка і тектоніка. Твори повинні створюватись технологічно досконалими з високими естетичними якостями а також зручними у використанні. Перед проектуванням ансамблю творів екстер’єрного та інтер’єрного призначення є потреба виконати заміри периметру зони проектування, визначити стилістику архітектурного середовища. Звернути увагу на художні вподобання мешканців коли йде мова про приватну власність(зокрема, за потреби надати консультацію стосовно стилістики майбутнього ансамблю творів декоративно-прикладного мистецтва). З метою вдосконалення творчої ідеї рекомендовано виконати варіативне ескізування для естетично-емоційного наповнення одного чи ансамблю творів декоративно-прикладного мистецтва.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ НАПРЯМКІВ ПРОЕКТУВАННЯ

1. Проектування декоративно-вжиткових виробів для оформлення житлових та громадських інтер’єрів.
2. Проектування декоративно-вжиткових виробів для оформлення житлових та громадських екстер’єрів.
3. Проектування виробів виставкового характеру.
4. Проектування серії чи ансамблю ювелірних прикрас.
5. Проектування аксесуарів та фурнітури.

6. Проектування декоративно-вжиткових виробів сакрального призначення.

МЕТОДИКА ЕСКІЗУВАННЯ

Перш за все, коли починаємо розробляти ескіз, треба знати, що ескізи можуть бути довгострокові й короткострокові.

Ескіз

Ескіз – це попередній малюнок, що фіксує задум художнього твору, або ансамблю. Ескіз найчастіше є швидко виконаним вільним малюнком.

Фор-ескіз

Починається ескізування завжди з виконання фор-ескізів (попередніх ескізів). Фор-ескіз – це емоційне рішення первинних задумів форми виробу. У ньому художник визначає образність твору, а також вирішує силует, пропорції, ритмічну організацію частин і елементів майбутніх творів, ансамблів, серій предметів, аксесуарів. Фор-ескізи виконуються швидко, легко, без прив'язки до конкретного матеріалу й уточнення конструкції. Цей вид ескізів є живим, безпосереднім зображенням твору, гостро, виражає сутність художнього образу. пророблене з детальним опрацюванням усіх складових та вирішенням у кольорі (мал.3,4,5,6).

Робочий ескіз

Робочий ескіз – це графічний документ, що містить зображення виробу та інші дані, необхідні їй виготовлення та контролю. Креслення деталей виконують у певному масштабі.

Відомості, контролю об'єкта, подаються на ескізі як графічної і текстової інформації. Загальні вимоги щодо змісту цієї інформації полягають у наступному:

а) на ескізі об'єкт повинен бути зображений у мінімально достатньому для з'ясування форми кількості зображень із застосуванням умовностей, встановлених стандартами;

б) на ескізі повинні бути нанесені геометрично повно та конструктивно правильно всі необхідні розміри (мал.7,8).

Презентаційний ескіз

Презентаційний або експозиційний ескіз – завершальний етап ескізного проектування. Як правило, він виконується при детальній розробці одиничних чи серій творів та призначений для обговорення фахівцями. Такий ескіз може містити колір, та все те, що дозволяє зробити проект привабливішим для клієнта.

Презентаційні ескізи завершують роботу над ескізним проектом та необхідні для демонстрації готового твору. Обмежень немає жодних, головне – виразність ескізу.

Вибір графічних прийомів та засобів залежить від теми та концепції проєктованого виробу. Все це вимагає ретельного підходу, використання законів композиції (підпорядкування елементів тощо). Тому, щоб перейти до етапу презентації, потрібно пройти весь етап ескізування (мал.9,10,11,12).

Варіант (або *варіант*; з [лат.](#) *змінний*) — видозміна, різновид будь-чого., що означає конкретний різновид даного твору. Варіюватися можуть різні характерні особливості орнаменту, зокрема, виділяють регіональні традиції, тому варіант є неодмінною та універсальною категорією творчості.

Концепція – система взаємопов’язаних поглядів на певне явище, основний задум, основна думка.

Образ – тип, узагальнений характер твору, створений художником-дизайнером.

Принцип – основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії.

Ескізування за принципами:

- *раціональності* – мудрість, логічне обґрунтування, доцільність форми, зв'язок форми і функції, зв'язок форми і конструкції;
- *тектонічності* – відповідність форм конструкції, розкриття у формі її конструктивної основи, закриття конструкцій шляхом накладання декоративних елементів. Слід врахувати, що монолітні конструкції – масивні, корпусні – ажурні, щитові елементи – чіткі, відкриті конструкції – пластичні, пневматичні – повітряні;
- *структурності* – внутрішня будова художньої форми, підпорядкованість елементів композиції. (Враховуючи, що при відсутності підпорядкованості елементів форма монотонна, аморфна, в'яла, або картата). Слід розподілити елементи на головні та другорядні; розкрити властивості кожного і зв'язки між ними;
- *гнучкості* – відносно завершеної художньої системи передбачити можливість модифікації (зміни конструкції, матеріалу, кольору), або комбінаторики (зміни форми на основі різного поєднання однакових елементів);
- *ефекту «конструктора»* – різні елементи з'єднуються у вузлах;
- *ефекту «трансформації»* - складання, опускання, надування;

- *образності* – розкриття психологічної складової художньої ідеї. Врахувати, що художній образ діє на глядача емоційно.

СТРУКТУРА РОБОТИ

Тенденції образно-пластичної мови у творах декоративного мистецтва, вирішення концепції художньої ідеї.

1. Розробка ескізу, обґрунтування творчої ідеї.

Завдання: Пошук ідеї, образно-пластичної мови вирішення .

Самостійна робота: Пошук теми проектування. Збір та систематизація етнографічного матеріалу, пошук аналогів. Написання анотації. Огляд періодики та ілюстративного матеріалу за темою.

Результат: Ескізне вирішення теми проектування.

Формат А4, матеріал та технології довільні.

2. Варіативне ескізування.

Завдання: Пошук трактування художнього рішення образно-пластичної мови у вирішенні концепції творчої ідеї.

Результат: Створення ескізів, варіантів художньо-композиційного вирішення теми проектування..

Самостійна робота: Варіативне ескізування створення розмаїть вирішення творчих підходів до графічного втілення задуму.

Формат А4(20 позицій). Графічна техніка подачі.

3. Презентаційний ескіз, візуалізація творчої ідеї.

Завдання: Детальна розробка всіх складових предметного середовища . Надання художньої виразності у вирішенні теми проектування.

Самостійна робота: Робота над візуалізацією творчої ідеї. Застосування традиційних та інноваційних технік візуалізації.

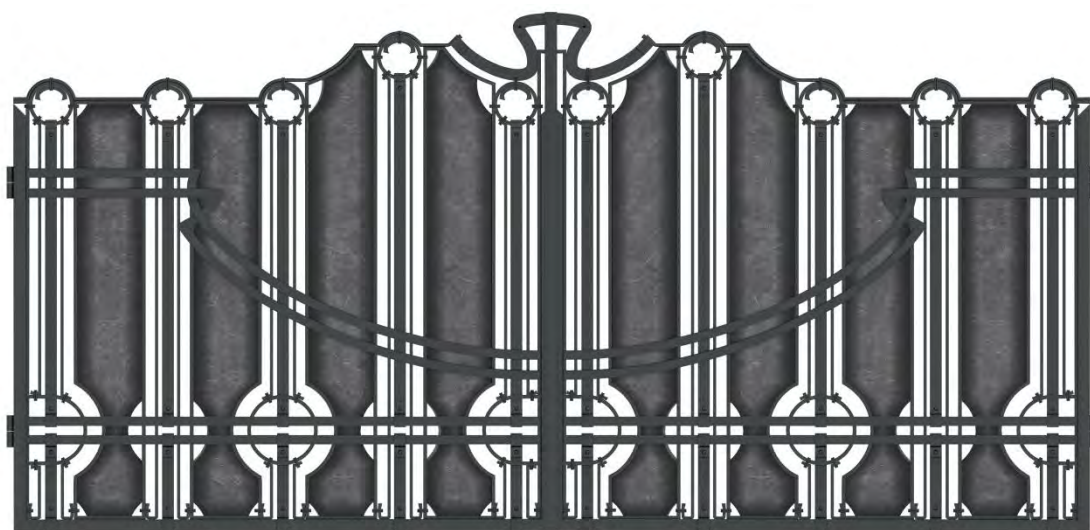
Результат: Ескіз візуалізації вирішення художньо-стилістичного образу у вирішенні творів декоративного мистецтва.

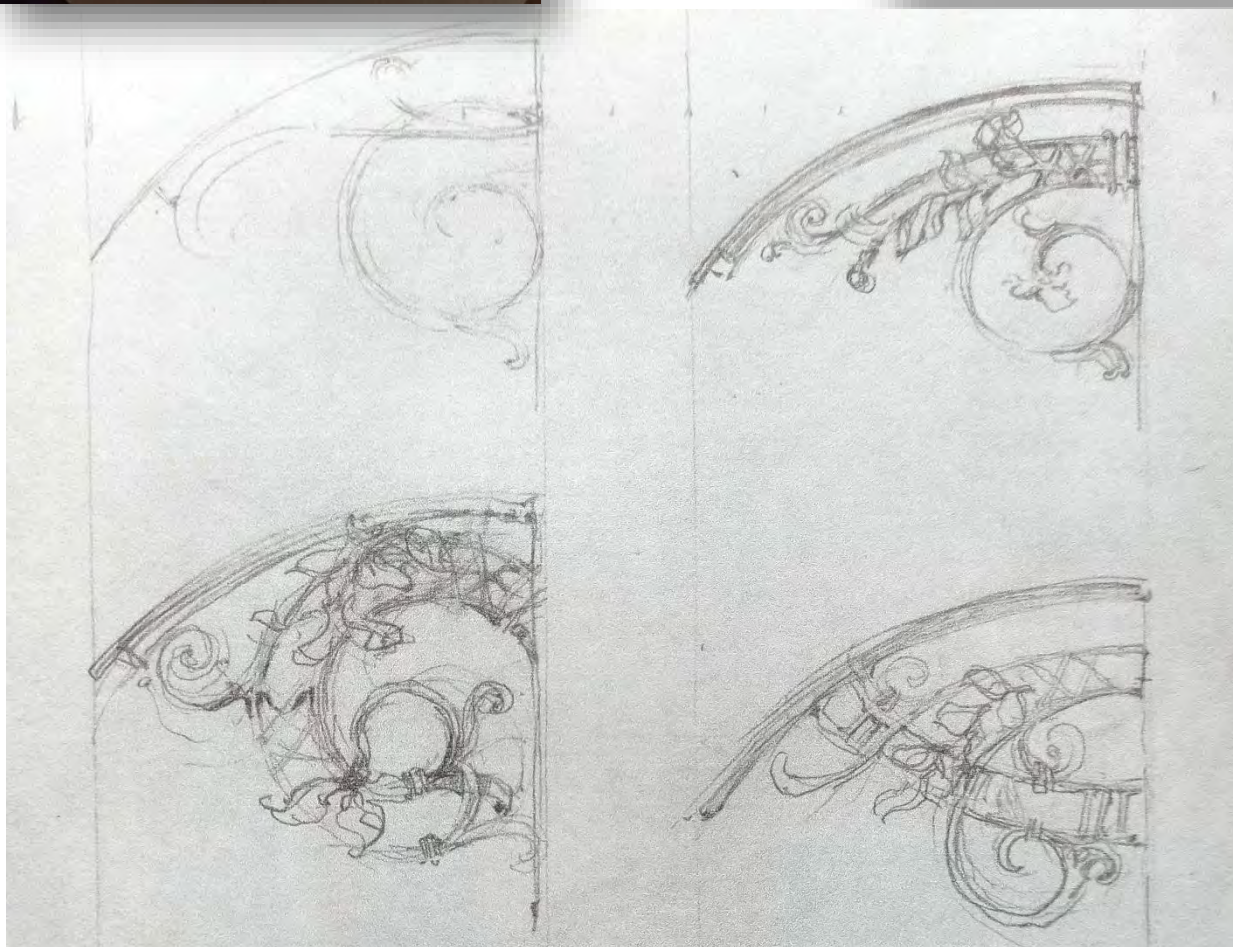
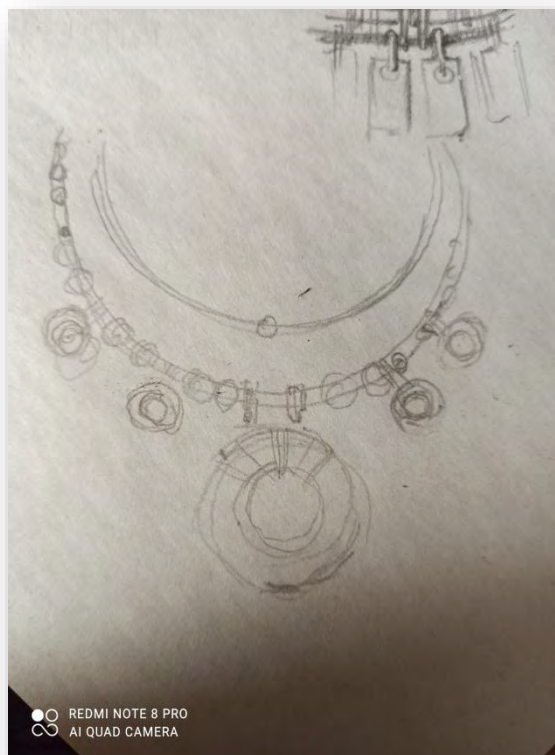
Формат А2, матеріал та технології довільні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Жоголь Л. Є. Декоративне мистецтво України. Київ.: Мистецтво, 1988.
2. Жолтовський П. Художнє лиття на Україні: XIV – XVII ст. К.: Наукова думка, 1973. 132 с., іл.
3. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва / Відп. ред. Я. Запаско. Львів: Видавництво Львівського університету, 1969. 191 с., 201 іл.
4. Шорохов Ю. Композиція. М.: Искусство, 1986. 158с.
5. Запаско Я. П. Словник декоративно-ужиткового мистецтва том І-ІІ. Львів. Афіша, 2000.
6. Петренко М. З. Українське золотарство XVI–XVIII ст. К., 1970. 207 с.
7. Шмагало Р. Енциклопедія художнього металу: у 2 т. Т. 1: Світовий та українських художній метал. Класифікація, термінологія, стилістика, експертиза . Львів, 2015. 420 с., 1780 іл.
8. Радкевич В.О. Концепція професійно-художньої освіти // Професійно-технічна освіта. 2000. №2. С.43-47.
9. Тканко З. Колір як засіб вираження в мистецтві та моді .ВІСНИК Львівської національної академії мистецтв. Вип. 21. 2021. С. 128-138.

ІЛЮСТРАТИВНИЙ МАТЕРІАЛ

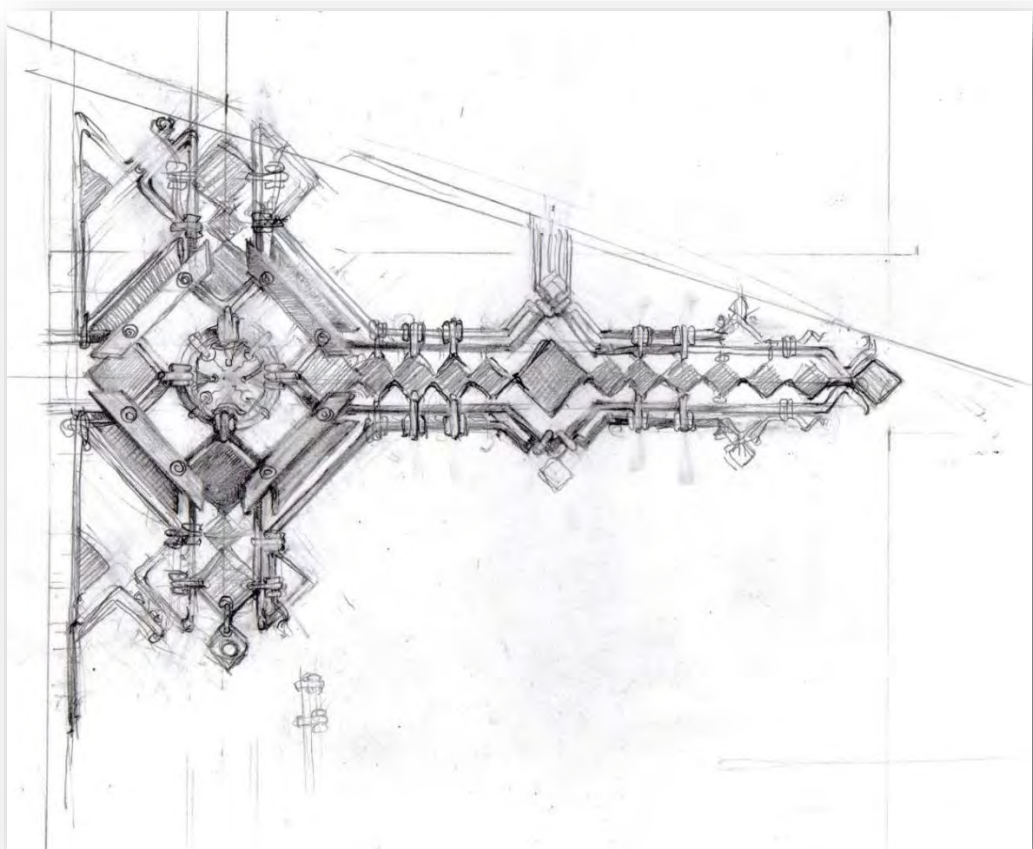
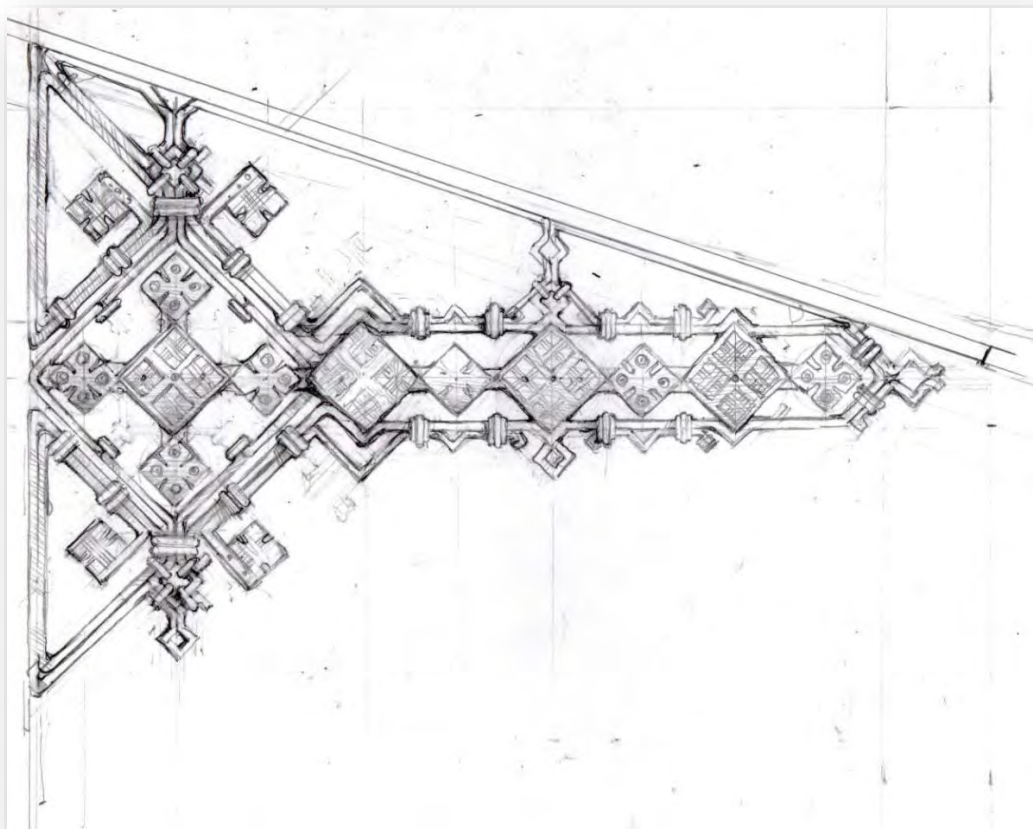

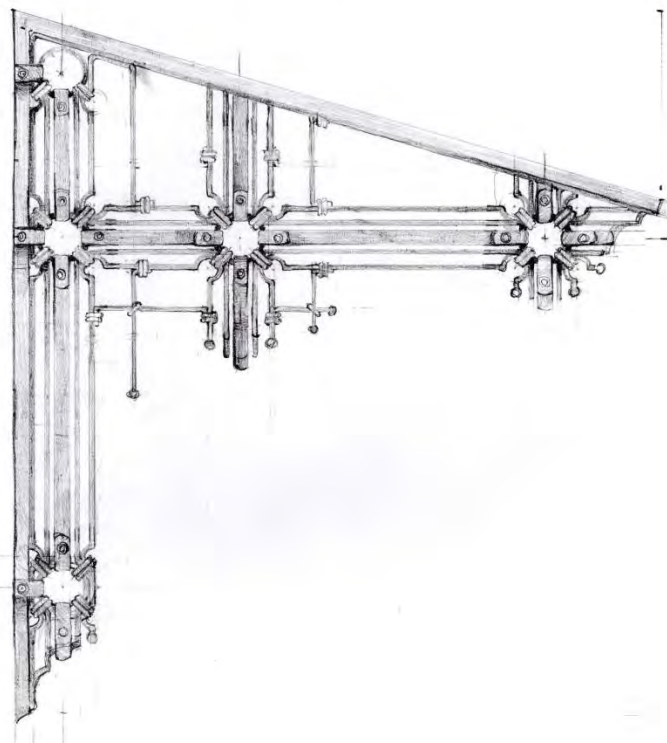
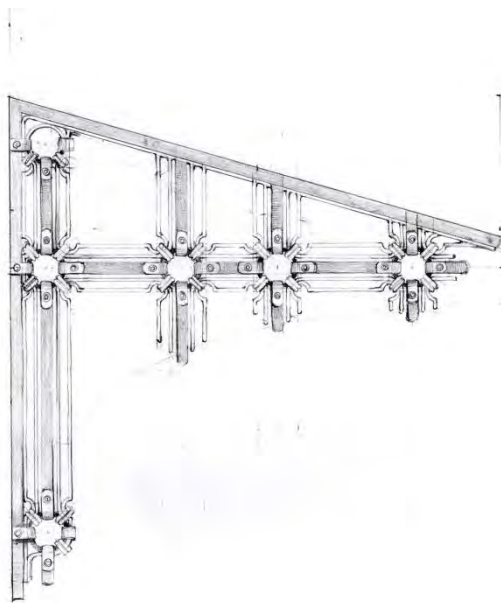
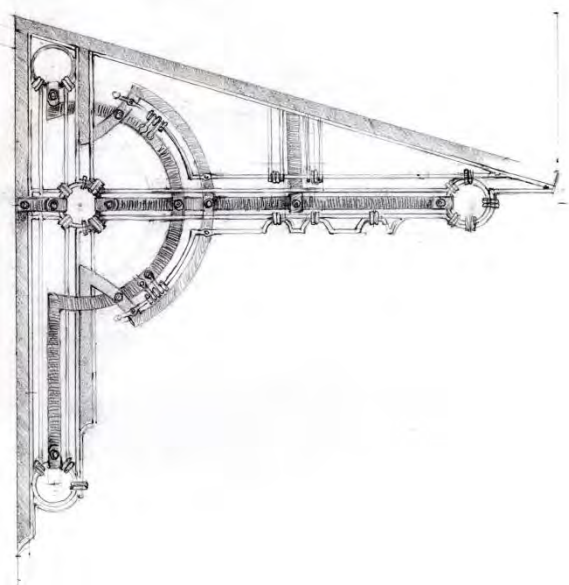
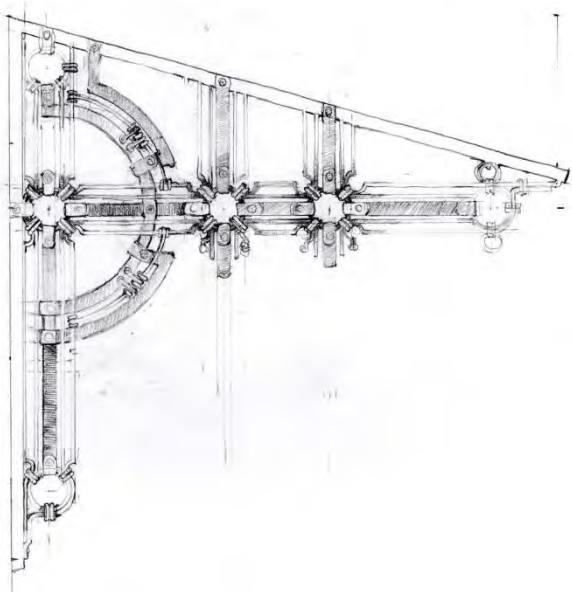
Л. 1.

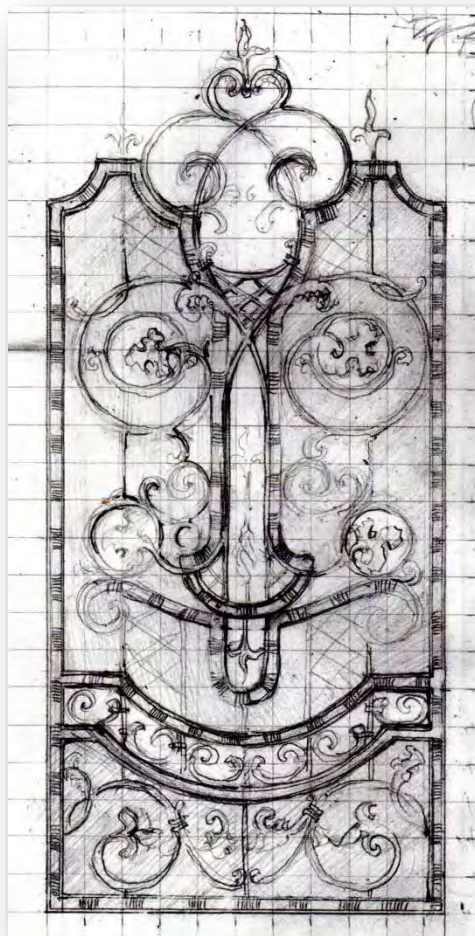
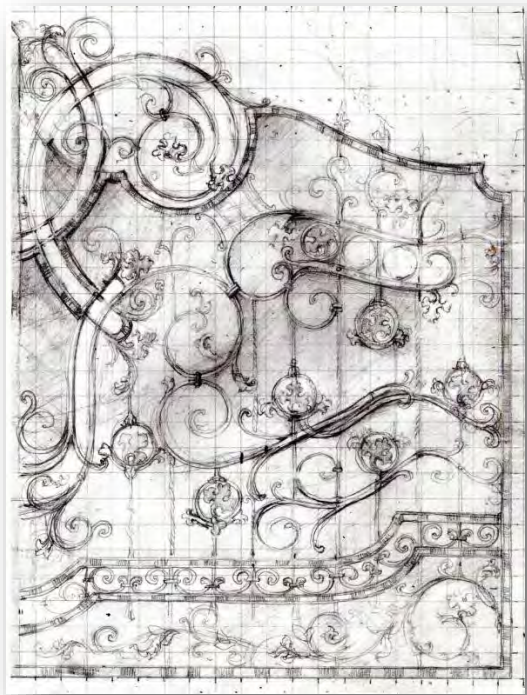
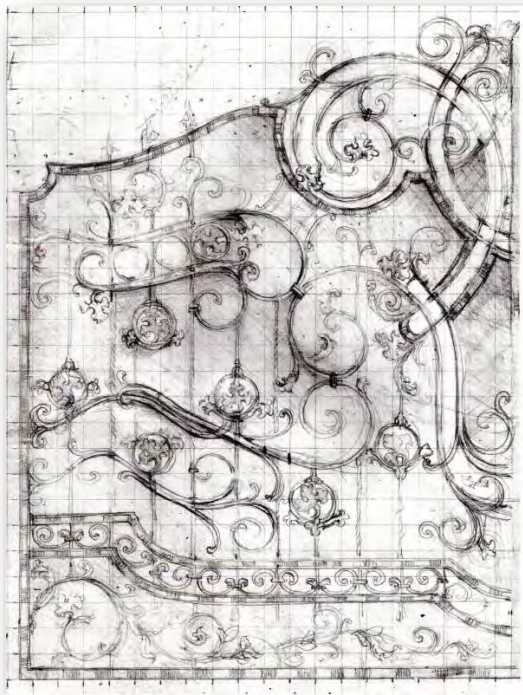

Ил. 2.

Ил.3.

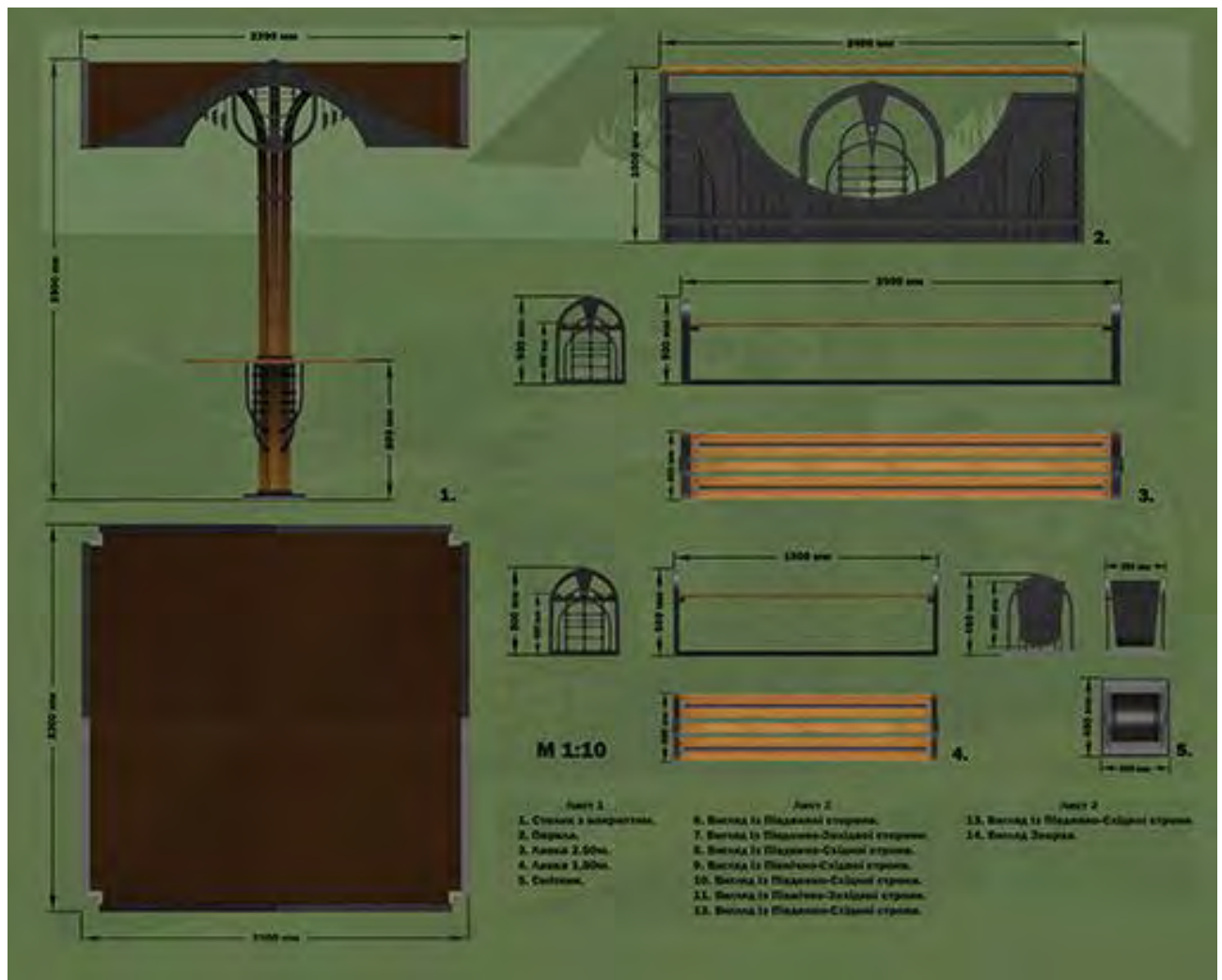

Ил.5.

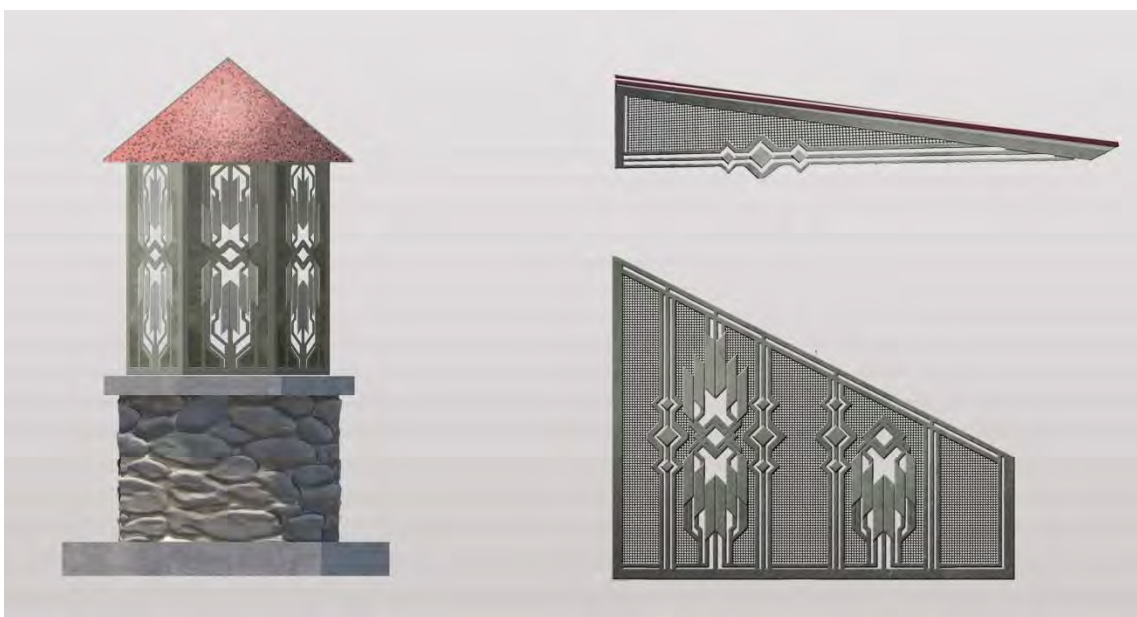
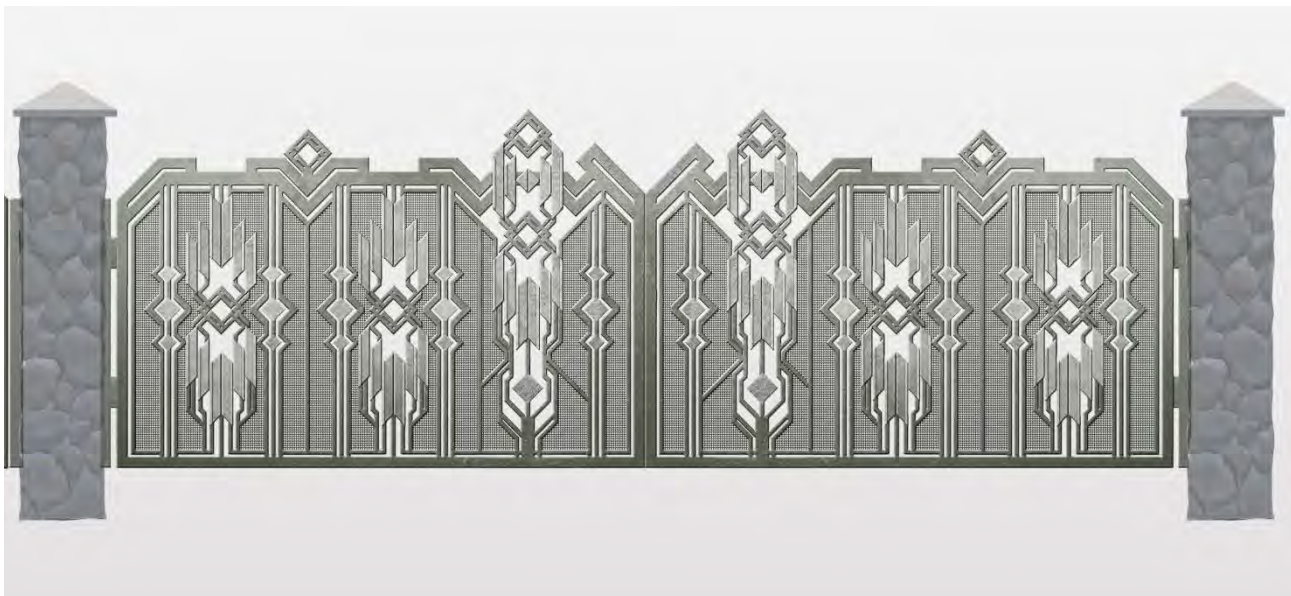

Лл.7.

Лл.8.

Ил.9.

Ил.10.

Ил.11.

Ил.12